

ACC. N:R M. 9017: 1-17.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Emil Jönsson*

Härad: *Luggude*

Adress: *Norrum, Hornborg*

Socken: *Väsby*

Berättat av: *Dessamme*

Uppteckningsår: *1943*

Född år *1861* i *Väsby by*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bord.

s. 1-14

Ulm M. 78 B.

*Beskrivning av ett gammalt hus
och möblernas placering.*

s. 14-17.

ACC. N:R

M. 9017:1.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Emil Jönsson

Härad:

Lugude

Adress:

Norrum nr. Hornsberg

Socken:

Väsby

Berättat av:

Jse

Uppteckningsår:

1943

Född år

1861 i Väsby by

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Möbler: Bord.

I alla de gamla

Ulm M. 78 B.

stugor, från 1824 och till 1890 var det stora stugbordet det enda bord som fanns i dagligstugan. Någon gång hade barnen ett mindre bord vid andra sidan i stugan, men i allmänhet var det endast storbordet, der allt skulle framsättas. Det tycks alls inte bero på placeringen av sängen, ty vid sidan om långbänken skulle det omöjligt ha sin plats med ena bordändan vid gallbänken. Alla dessa, här omtalade möbler voro att finna i små böndernas och torparnas eller de så kallade Husa-renas hem. Som storbönder ansågos $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ mantal d. v. s. hemmantal

Skriv endast på denna sida!

Men småbörder voro $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{24}$, $\frac{1}{32}$ bönder
och derefter kom husa-rena med 1 a $\frac{1}{2}$ tunn-
land jord, och allt efter större eller mindre
hemmantal ansåges rikedom eller fattigdom
finnas. Det mest vanliga bordet i gård-
arne var $3\frac{1}{2}$ a 4 alnar lång, bords-ekkiga av
furubräder med 2 tunn kallade list-kanten,
runt omkring, såväl vid ändarna som vid
sidorna. En bred sarg på en halv aln och
på den sidan emot "Gubbe-pallen", eller inåt
rummet vända sidan, var en eller två lådor,
till förvaring av knivar, skedar och brö-kakan
i fall hushållerskan skar bröd, men skar hus-
bonden själs brödet, så kunde också brö-kakan
ligga under hörnskäpet på gallbänken eller ö-
fver skäpet. Bordets ben voro grova, fyrkantiga
rätt med stående, avsmalnande nedåt.
Dessa bord voro de enklaste. Sen kunde man

Så se sådana som fig 4 i frågelistan, med gro-
va slår emellan benen och mycket brada
sarg och lådor. Ett slag bord som dock
endast på få ställen bevarades, var ett som
också fanns hos mind. Morföräldrar. Det
hade en sarg liksom ett långt lågt skåp,
med 2 dörrar på "framsidan" och ovan om de-
sa dörrar 2 lådor. Dörrar och lådor fint fräsade
med blommor målade. Inne i detta skåpbord
var en bred hylla med klyk skärning, att sätta
stora och små silverskedar. Dörrarne voro
att stänga med en svarvad knapp som vreds
med en varvel innanför. Övre delen på detta
skåpbord över de 2 dörrarne, var 2 stora lådor
att lägga hornskedar, knivar och gafflar i den
en samt brödkäkan och bröd kniven i den
andra. I undre rummet på samma bord
förvarades en del porslins och lerkärl-tallrikar.

i alla de 10 Kullasocknarna som jag genom-
snokat, det jag borde givit akt derpå som har
träskuvud. Lönnskog tillhörde Gössarps by.
Troligtvis hade samma Pål Hoberg gjort det
bordet, ty de gamle bönderna hade också, nästan
var och en sin svarrestol, fastän den var på
ett egendomligt sätt konstruerad. Detta bord
kallades Lönnskogs-bordet och föreställes i Fig. C
å sid. 5. Ett fjärde slags av bord,
som kallades "Sla-bor", var också en allmänt
begagnad möbel, och i de små böndernas går-
dar och hos Husarena, utgjorde det enda bord
som fanns till stugbord. Detta bord, även
kallat "vinga-bord", var gjort med en smal
midt-skida på en likaledes omkring 15 tum
bred sarg, med rätt opp stäende ben med tvär-
släar emellan 6 tum nere ifrån och der opp
vid bägge ändar, långa lidor, till förvaring

smörbrödkåkan och brödsallt i den ena och den
andra till skedar knivar och gafflar. Men
varje person skulle alltid ha samma horn-
sked, och vanligen dess initialbokstäver
inshurna i skaftet, så att då serverings-
moran lade fram skedarna, så visste hon
ju var var och en hade sin plats vid bordet
och placerade därefter "skederna". Sedan var
vid det smala $3/4$ aln breda midtelbordet en
cirka 1 aln och 4 tum bred lämn, med "spän-
nare" inunder till ett ben, se nästa sida 10,
fig. d, men också 2 ben under varje "bordlämn".
Dessa lämmar benämndes också "vingar" eller
"smäcktar". Midtelbords-skiivan gick ut om
sargen så att midtelbordet kunde vara 20
tum bredt. Alltså kunde Slagbordet, som det
också kallades, bli vid bägge vingarnes ut-
slag (uppslag) 3 alnar och 4 tum långt, samt en aln

en aln och 12 a 18 tum bredt. Å sid. 10 fig 6 be-
tecknar småbord som kommo till använd-
ning i ett senare tids-skede, då gäster skulle ser-
vera sig själva. Långbordet, Stannbordet,
fortfor att vara i bruk, här och var, igenom hela
förra århundradet, men på de flesta ställen
tog man till på 1880-talet att ställa ett rundt
bord midt i stugan och lampan på och folket
omkring. Det skulle vara fint vid bejdrning-
ar och gilles-tillfälle, att servera så kallad
"gående måltid". Det vill säga, verktyg och ma-
ten framsattes på rundbordet midt i rummet,
och gästerna skulle själva taga åt sig efter
beklag. Men så hade de allmänt bland
bönderna förbiset att skaffa småbord i
rummen. Man tänkte sig fått en talrik äs-
ter och fläsk, brö, kniv, gaffel och sked, stå-
ende i trängseln, ingen möjlighet att "bömma"

bottna till, varken i fönsterkarm, der stod
soffor upptagna och alla stolar upptagna.
Hålla tallriken med ena handen och byta
om verktyg, var rätt svårt, i synnerhet för de
gamle, som alltid brukat sitta till bords.
Därför kunde jag och de dåvarande yngre gå se
på både roande och sorglustiga episoder:
Såsom: Förs Jönsson lägger sig ner, sätter
tallriken på golvet och klipper på fyraben
in under en bänk. En annan gäst blir
oroad av att J. kränger undan hans ben,
och säger: Men så far ska du inte
under bänken förs Jönsson? Jo, svarar
denne ynkligt Jag hade mitt fläsk derinne.
Han hade således kommit att släppa el-
ler någon stött till honom att fläsket farit
in under bänken. Nå ja, det blev ju min-
dre arbete för serverings-fruntimren.

Nu blev det för snickare att icke alenast göra runda storbord, men en oräntligt småbord till alla gårdar. På 1880-talet hade vi i synnerhet 2 snöbelsnickare i Väskby kyrkoby, Olof Nilsson och Hans Larsson Linderst, men många andra i församlingen, vid Höganäs och i andra byar, såsom Herenström och Lindström i Höganäs, Ivar Kinave och Anders Larsson i Bushröd, Lybeck och Nils Braun i Ormakärr. Nu hade således den nya tiden kommit, och det gamla besväret att alla gäster skulle bänkas vid de långa borden som för dem måste i ordning ställas var en förgångentid. Men också måste med samma fler stolar anskaffas än i forna tider, då bräder lagda på "bockar" eller stolar, tjänade som sittplatser vid borden. Det s. k. Flag-bordet, fig d. sid 10, eller "Kängabordet", var ändå det som mest användes i vardagslag i alla hus och gårdar, ända till våra dagar. Man började